

जा. क्र. मआविवि/ई.३/पदवी/३६२९

दि. ११ / ०९ / २०१५

परिपत्रक

प्रति,
मा. प्राचार्य / अधिष्ठाता
विद्यापीठ संलग्नित सर्व आयुर्वेद महाविद्यालये,
मआविवि, नाशिक.

विषय :- प्रथम वर्ष बी.ए.एम.एस. अभ्यासक्रमातील संस्कृत या विषयाच्या सुधारीत अभ्यासक्रमाबाबत...

संदर्भ :- दि. २६/०३/२०१५ रोजीच्या विद्याशाखेच्या बैठकीतील ठराव क्र. ०३/२०१५,

महोदय / महोदया,

उपरोक्त विषय व संदर्भीय ठरावाच्या अनुषंगाने आपणास कळविण्यात येते की, प्रथम वर्ष बी.ए.एम.एस. अभ्यासक्रमातील संस्कृत या विषयाचा सुधारीत अभ्यासक्रम विद्यापीठाने दि. २६/०३/२०१५ रोजीच्या विद्याशाखेच्या बैठकीत ठराव क्र. ०३/२०१५ अन्वये मान्य करण्यात आलेला असून सदर सुधारीत अभ्यासक्रम हा शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून पुढे लागू राहील.

त्यानुषंगाने, प्रथम वर्ष बी.ए.एम.एस. अभ्यासक्रमातील संस्कृत या विषयाचा सुधारीत अभ्यासक्रम विद्यापीठ संकेतस्थळावर www.muhs.ac.in प्रसिध्द करण्यात आला आहे.

सदर बाबत महाविद्यालय स्तरावर यथायोग्य कार्यवाही करण्यात यावी व सर्व संबंधितांना उपरोक्त बाब अवगत करण्यास्तव सदर पत्रास सुचनाफलकावर प्रसिध्दी देण्यात यावी.

कुलसचिव

प्रत :- १) परीक्षा नियंत्रक, मआविवि, नाशिक.

२) अधिष्ठाता, आयुर्वेद व युनानि विद्याशाखा, मआविवि, नाशिक.

३) संगणक विभागप्रमुख, मआविवि, नाशिक, यांनी सदर पत्र व अभ्यासक्रमाची प्रत विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर प्रसिध्दीकरिता आवश्यक कार्यवाही करावी.

अथ संज्ञाप्रकरण पूर्ण

१ शिवसुत्राणि ।	२ उपदेशोऽजनुनासिक इत् ।
३ हलन्त्यम् ।	४ अदर्शनं लोपः ।
५ तस्य लोपः ।	६ आदिरन्त्येन सहेता ।
७ ऊकालोऽज् ह्रस्व दीर्घ प्लुतः ।	८ उच्चैरुदात्तः ।
९ नीचैरनुदात्तः ।	१० समाहारः स्वरितः ।
११ मुखनासिकावचनोऽनासिकः ।	१२ तुल्यास्यप्रयत्नं सवर्णम् ।
१३ अणुदित्सवर्णस्य चाऽप्रत्ययः ।	१४ अथ प्रयत्नाः ।
१५ परःसन्निकर्षः संहिता ।	१६ हलोऽनन्तराः संयोगः ।
१७ सुप्तिङन्तं पदम् ।	

अथ अच् सन्धि प्रकरण ।

१ इको यणचि ।	२ स्थानेऽन्तरतमः ।
३ एचोऽयचायावः यथासंख्यमनुदेशः समानाम् ।	४ अदेङ् गुणः ।
५ तपरस्तत्कालस्य ।	६ आद् गुणः ।
७ उपदेशोऽजनुनासिक इत् ।	८ उरण् रपरः ।
९ वृश्चिरादैच् ।	१० वृद्धिरेचि ।
११ उपसर्गाः क्रियायोगे ।	१२ भूवादयौ धातवः ।
१३ एङि पररूपम् ।	१४ अचोऽन्त्यादि टि ।
१५ अकःसवर्णे दीर्घः ।	१६ एङ् पदान्तादति ।
१७ दूराद्धूते च ।	१८ प्लुत प्रगृह्या अचि नित्यम् ।
१९ ईदूदेद् द्विवचनं प्रगृह्यम् ।	२० ऋ त्यकः ।
२१ उपसर्गा दृति धातो ।	

हल् सन्धि ।

१ स्तोश्चुनाश्चः ।	२ शात् ।
३ ष्टुनाष्टुः ।	४ तोः णि ।
५ झलां जशोऽन्ते ।	६ यरोऽजनुनासिकोऽनुनासिको वा ।
७ तोर्लि ।	८ खरि च ।
९ शश्छोऽटि ।	१० मोऽनुस्वारः ।
११ नश्चाऽपदान्तस्य झलि ।	१२ अनुस्वारस्य ययि पर सवर्णः ।
१३ वा पदान्तस्य ।	१४ आद्यन्तौ टकितौ ।
१५ छे च ।	१६ पदान्ताद् वा ।
१७ डमो ह्रस्वादचि ङमुण् नित्यम् ।	

अथ विसर्गसन्धिः ।

१ स सजुषो रुः ।	२ खरवसानयोर्विसर्जनीयः ।
३ विसर्जनीयस्य सः ।	४ वा शरि ।
५ अतो रोरप्लुतादप्लुते ।	६ हशि च ।
७ भो भगो अघो अ पूर्वस्य योऽशि ।	८ हलि सर्वेषाम् ।
९ रो रि ।	१० ढ्र लोपे पूर्वस्य दीर्घोऽणः ।

अथ विभक्त्यर्थाः । कारकाणि (संपूर्ण घेने)

समास प्रकरणम्

(वृत्ति नको, सुत्र व लौकिक विग्रह आवश्यक.)

१ समर्थः पदविधिः ।	२ सह सुपा ।
- अव्ययीभाव समास
- ३ अव्ययीभावः ।
- ४ अव्ययं विभक्तिसमीपसमृद्धिवृद्धिर्धावात्ययासंप्रतिशब्द
प्रादुर्भाव पश्चाद्यथानुपूर्व्ययौगपद्यसादृश्यसंपत्तिसाकल्यान्तवचनेषु ।
५ प्रथमानिर्दिष्टं समास उपसर्जनम् ।	६ उपसर्जनं पुर्वम् ।
७ अव्ययीभावश्च ।	८ नाव्ययीभावादतोऽ मत्वपश्चम्याः ।
९ तृतीयासप्तमोर्बहुलम् ।	१० अव्ययीभावे चाकाले ।
११ नदीभिश्च ।	

तत्पुरुष समास ।

१ द्वितीय श्रितातीतपतितगतात्यस्तप्राप्तापन्नैः ।	२ तृतीय तत्कृतार्थे गुणवचनेन ।
३ कतृ करणे कृताबहुलम् ।	४ चतुर्थी तदर्थी बलि हित सुखं रक्षितैः ।
५ पश्चमी भयेन ।	६ पश्चम्याः स्तोकादिभ्यः ।
७ षष्ठी ।	८ सप्तमी शौण्डैः ।
९ तत्पुरुषः समानाधिकरणः कर्मधारयः ।	१० संख्यापूर्वो द्विगुः ।
११ द्विगुरेकवचनम् ।	१२ स नपुंसकम् ।
१३ विशेषणं विशेष्येण बहुलम् ।	१४ उपमानानि समानवचनैः ।
१५ नञ्ः ।	१६ नलोपो नञ्ः ।
१७ तस्मान्नुडचि ।	१८ कुगतिप्राद्यः ।
१९ परवाल्लिङ्गं द्वन्द्वपुरुषयोः ।	२० उपपद् तत्पुरुष ।

बहुव्रीहि समास

१ अनेकमन्यपदार्थे।

२ निष्ठा।

अथ द्वन्द्व समास

१ चार्थे द्वन्द्वः।

२ राजदन्तादिषु परम्।

३ द्वन्द्वे धि।

४ अजाद्यदन्तम्।

५ अल्पाच् तरम्।

६ पिता मात्रा।

७ द्वन्द्वश्च प्राणितूर्यसेनाडानाम्।

अनुवाद चंद्रिका

स्वरान्त शब्द

१ देव २ वन ३ माला ४ हरि ५ मति ६ नदी ७ भानु ८ मातृ

- व्यञ्जनान्त - चंद्रमस्, भवत, राजन् (तिन्हीं रूपे)
- सर्वनामे - अस्मद्, युष्मद्, यद्, तद्, किम्, इदम्
- धातु - १ वर्तमानकाळ २ भूतकाळ ३ भविष्यकाळ ४ आज्ञार्थ ५ विध्यर्थ
- धातु - १, ४, ६, १० गणातील.
- भ्वादि प्रथम गण - १) परस्मैपदी पठ्, दा, यच्छ, गमः, भू, दृश, पश्य, २) आत्मनेपदी - लभ्, मुद्.
- दिवादि गण - चतुर्थ गण - परस्मैपदी दिव्, जन्, विद्
- पष्ठ गण - १) परस्मैपदी लिख्, तूद् २) आत्मनेपदी मुच्, मुश्च
- चुरादि गण - दशम गण - परस्मैपदी कथ्, चूर्
- दुसरा गण - अस्, कृ, आठवा गण
- कुठलाही एक प्रत्यय व त्याची २ उदाहरणे
प्रत्ययाः, त्क, त्कवतु, शतृ, शानच्, तुमन्, तव्यत्, तृच्, क्त्वा, ल्यप्, अनीयर् LAQ विचारु नये.

● अनुवाद

From Sanskrit to English, Hindi or Marathi

From अनुवाद चंद्रिका

अनुवाद ५ marks ऋतुराज.....

१ ते १० निबंध

● अशुद्धी संशोधन

कारक उपपद विभक्ती

३ विचारणे - २ उपपदविभक्ती, १ कर्ता, कर्म, क्रियापद

● सुश्रुत संहिता

म.आ.वि.वि. - १० गुण

- १) श्लोक भाषांतर.
- २) प्रश्नांची उत्तरे मराठीत लिहा.
- ३) अध्यायाचे स्पष्टीकरण अष्टांग हृदय / चरक संहिता प्रमाणे.

● वैद्यकीय सुभाषितम्

म.आ.वि.वि. - २५ गुण

- १) सश्लोक मुद्ययावर आधारीत अध्यायाचे स्पष्टीकरण.
- २) संदर्भासहित श्लोकांचे भाषांतर.
- ३) इतर ग्रंथातील संदर्भाचे सश्लोक स्पष्टीकरण.

● पंचतंत्र

म.आ.वि.वि. - १० गुण

- १) कथा मराठीत विचारु नये.
- २) कोणत्याही कथा / कथेचा सारांश संस्कृतमध्ये लिहिणे अपेक्षित ५ ही कथा.
- ३) संस्कृत कथेतील परिच्छेदावर आधारीत प्रश्नोत्तर - संस्कृतमध्ये.

संस्कृत
प्रश्नपत्रिका आराखडा

SAQ & 45, LAQ & 45,

एकूण गुण : ९०

SAQ

- प्र. क्र. १ खालीलपैकी कोणतेही ५ प्रश्न सोडवा. (६ पैकी) (५ x ३ = १५)
- a) संज्ञा प्रकरण
 - b) कारक प्रकरण
 - c) धातू लकार / धातुसाधित अव्यये / विशेषणे ओळखा
 - d) संज्ञा / कारक प्रकरण
 - e) भाषांतर - वैद्यकीय सुभाषित साहित्यम् / पंचतंत्र
 - f) भाषांतर - वैद्यकीय सुभाषित साहित्यम् / पंचतंत्र
- प्र. क्र. २ खालीलपैकी कोणतेही ६ प्रश्न सोडवा. (७ पैकी) (६ x ५ = ३०)
- a) वैद्यकीय सुभाषित साहित्यम् टीप
 - b) सुश्रुत शारीर स्थान - ४ टीप
 - c) वैद्यकीय सुभाषित साहित्यम् टीप
 - d) कारक प्रकरण
 - e) संज्ञा प्रकरण
 - f) सुश्रुत शारीर स्थान - ४ टीप
 - g) अशुद्धि संशोधन / उपपद विभक्ती

LAQ

- प्र. क्र. ३ खालीलपैकी कोणतेही ३ प्रश्न सोडवा. (४ पैकी) (१५ x ३ = ४५)
- a) अच् संधि / हल्संधि / विसर्गसंधि / ससूत्र सविस्तर वर्णन करा. (१५ मि.)
किंवा
३ / ४ सूत्रे (प्रत्येकी ४ / ५ मार्क) वर्णन करा.
- प्र. क्र. ३ (b) अव्ययीभाव / तत्पुरुष / व्द्व / बहुव्रीहि समास ससूत्र सविस्तर वर्णन करा. किंवा १५ मि.
- (c) वैद्यकीय सुभाषित साहित्यम् (१ ते १० अध्याय) सारांश वर्णन करा. १० मि.
 - (d) (i) आदि अन्त श्लोकांसह पंचतंत्र कथा संस्कृतमध्ये / मातृभाषेत वर्णन करा. ५ मि.
 - (ii) अनुवादचन्द्रिका निबंध भाषांतर करा (१ ते १०) ५ मि.